

Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde saatleri ayarlamak, gündelik hayatı ortak bir ölçüye bağlama arzusudur. Bu düzen isteği, kişisel ritimleri, yerel tekrarları ve bedensel alışkanlıkları silikleştirir. Özne kendi zamanından uzaklaştıkça, kendi yaşantısına da tam olarak yerleşemez. Böylece kırılan şey yalnızca zamanın akışı değil, **insanın dünyada kendine yer açma imkanıdır**.

Bugün bu kırılma, hız, görünürlük ve tüketim üzerinden örgütlenen kent ritminde yeniden belirir. Kent çoğu zaman yaşandıkça tanınan, içinde iz bırakılan ve tekrarlarla ilişki kurulan bir çevre olmaktan çıkar; yatırım değeri, temsil gücü ve yönetilebilirlik üzerinden üretilir. Bu koşullarda mekanla zamana yayılan bir ilişki kurmak zorlaşır, aidiyet de ancak kesintili ve kırılğan bir imkan olarak kalır. Sekans, romanın açtığı bu yerleşememe yarığını Yedikule'de yeniden okur ve **aidiyeti mümkün kılan maddi, zamansal ve gündelik koşulları araştırır**.

Yedikule Bostanları'nı özgün kılan, yalnızca Kara Surları'na uzanan tarihsel geçmişi değil, bu geçmişin bugün hala üretim, bakım ve kullanım pratikleriyle birlikte çalışmasıdır. **Bostanın yatay zemini gündelik ve mevsimsel zamanı taşır**: aynı yere dönmek, toprağı işlemek, beklemek, iz bırakmak. **Surun dikey kütlesi ise tarihsel zamanın kalınlığını kurar**. Burada geçmiş arka planda duran bir görüntü değildir. **Surun gölgesi, toprağın kullanımı, gündelik emeğin ritmi ve bırakılmış izler** bugünün mekanını hala biçimlendirir.

Bugün aşınan şey tam da bu ilişkidir. Koruma söylemi içinde üretim zemininin kesintiye uğraması, kimi alanların kapanması ve bostancının gündelik kullanım izlerinin silinmesi, sur ile bostan arasındaki bağı zayıflatır. Sur korunurken, onun gölgesinde süren bekleme, geçiş, saklama, çalışma ve iz bırakma pratikleri görünmezleşir. Böylece yalnızca bostan toprağı değil, aynı yere dönmek, aynı gölgede durmak, aynı izi kullanmak, yeni izler bırakmak ve bedeni zaman içinde aynı mekansal ritme yeniden katmak gibi **aidiyeti kuran ilişkiler de aşınır**.

Proje, bu aşınma noktasından başlar. Tasarım, alana dışarıdan yeni bir düzen tarif etmek yerine, **bostancının alanda biriktirdiği kullanım izlerinden hareket eder**. Patikalar, gölgede bekleme yerleri, alet ve kasa bırakma noktaları, ayıklama yüzeyleri ve kendiliğinden oluşmuş küçük yaşama alanları, alan gözlemleri ile belgesel ve haber kayıtlarında görülen gündelik pratiklerle birlikte tasarım verisine dönüşür. Açığa çıkarmak, bu izleri yalnızca göstermek değil, **bostancının yeniden kullanabileceği mimari karşılıklar üretmektir**.

Sekans, sur ile bostan toprağı arasındaki aralığı, Ytong ara-duvarlarla kurulan kalıcı bir kullanım katmanı olarak ele alır. Bu ara-duvarlar tarihi suru taklit etmez; ona eklenerek onu tamamlamaya çalışmaz. Bunun yerine, sur ile toprak arasında bostancının geçme, bekleme, ayıklama, saklama ve toprağı geri dönme eylemlerine yer açan bağımsız bir eşik kurar. Ytong ara-duvarlar bu gündelik eylemleri yalnızca temsil etmez; onları yeniden kullanılabilir yüzeylere, nişlere, eşiklere ve gölge alanlarına dönüştürerek süreklilik kazanmalarını sağlar.

Bu nedenle Ytong, projede yalnızca seçilmiş bir yapı malzemesi değil, **gündelik zamanın kaydını tutan bir duvar sistemi** olarak çalışır. Malzemenin modüler olarak örülebilmesi, kesilip şekillendirilebilmesi, oyulabilmesi ve kalınlık üretebilmesi, iz bırakma fikrini doğrudan mekansal bir karara dönüştürür. Aletin bırakıldığı niş, kasanın yaslandığı yüzey, gölgede beklenen sırt duvarı, ayıklama tezgahı ya da tekrar kullanılan eşik, bostancının gündelik ritmini duvar üzerinde okunur hale getirir. Aidiyeti mümkün kılan iz bırakmak, bırakılmış izi tanımak ve aynı kullanıma geri dönebilmek gibi koşullar, Ytong ara-duvarın malzeme ve kullanım mantığı içinde yeniden kurulur.

Ytong'un yenilikçi kullanımı, malzemeyi kendi doğasından koparmakta değil; onun en doğal kullanım alanı olan duvarı yalnızca ayıran ya da taşıyan bir eleman olmaktan çıkarıp gündelik emeğin izlerini tutan bir kayıt yüzeyine dönüştürmektedir. Duvar kimi yerde geçiş yanağına, kimi yerde oturma eşiğine, kasa bırakma yüzeyine, ayıklama tezgahı gövdesine ya da alet nişine dönüşür. Hafif ama masif karakteri, toprağa ağır bir betonarme müdahale yapmadan gölge, korunma ve daha serin çalışma alanları oluşturur. Ahşap elemanlar ise bu kalıcı duvar sistemine çalışma yüzeyi, örtü ve hareketli gölgelik gibi ikincil kullanımlar için eklenir.

Ytong ara-duvar, gündelik kullanımın izini kendi üzerinde tutarak kaybolma riski taşıyan pratikleri yeniden kullanılabilir hale getirir. Bostancının tekrar eden eylemlerine yüzey, niş, eşik ve gölge alanı açtıkça, yalnızca bugünün kullanımını güçlendirmez; sur ile bostan arasında zayıflayan ilişkiyi de kullanılan, dokunulan ve geri dönülen bir mimari katman üzerinden yeniden kurar. **Tarihi sur geçmişin kalınlığıysa, Ytong ara-duvar bostancının gündelik hayatıyla kalınlaşan bugünün duvarıdır.**

Ytong ara-duvar, tek bir yükseklikte devam eden sabit bir sınır olarak çalışmaz. Bostancının gündelik ihtiyaçlarına göre alçalır, yükselir, kalınlaşır ve boşalır. Geçmek, durmak, gölgede beklemek, aleti almak, kasayı bırakmak, ayıklamak, saklamak ve toprağa geri dönmek, duvar boyunca birbirine bağlanan kullanım anlarına dönüşür. Bu nedenle **Sekans, yalnızca bir temsil yöntemi değil, önerinin çalışma biçimidir.** Aksonometrik kesitler, deneyim atlasları, hareket izleri ve gölge katmanları, alanın yalnızca nasıl görüldüğünü değil, nasıl kullanıldığını, tekrarlandığını ve zaman içinde nasıl iz tuttuğunu gösterir.

Ara-duvar sistemi, bostan toprağını kaplayan bir platform olarak değil, üretim zeminiyle birlikte çalışan kontrollü bir kullanım katmanı olarak tasarlanır. Ytong duvarlar, sulanan toprak yüzeyinden korunmak için drenajlı mineral kaideler üzerinde yükselir ve sura temas etmeden bağımsız bir eşik kurar. Üretim toprağı korunur. Geçiş, bekleme, ayıklama ve kasa bırakma noktalarında ise sıkıştırılmış stabilize, taş yüzeylerle geçirgen çalışma zeminleri tanımlanır.

Sekans için koruma, yalnızca tarihi olanın fiziksel bütünlüğünü sürdürmek anlamına gelmez. **Yedikule Bostanları'nda korunması gereken şey, surun taş örgüsü kadar onun bostanla, emekle ve gündelik kullanımla kurduğu ilişkidir.** Tanpınar'ın "Hayat, kendi şeklini yaratmazsa böyle olur" cümlesinin düşündürdüğü gibi, mesele hayata dışarıdan biçim vermek değil, onun kendi şeklini kurabileceği koşulları açmaktır. **Ytong ara-duvarlar bu koşulları sur ile bostan arasında yeniden kullanılabilir eşikler olarak kurar; proje, geçmişin bugünün hayatıyla bağını sürdürdüğü, aidiyetin de bu bağ içinde yeniden tutunabildiği bir zemin önerir.**

Kaynakça

- Kanbak, Ayşegül. 2016. "İstanbul Yedikule Bostanları: Bir Yerinden Üretim Pratiği." *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 6 (1): 166–180.
- Spurr, David. 2012. *Architecture and Modern Literature*. University of Michigan Press.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi. 2016. *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Turgut, Melissa. 2023. "Understanding Yedikule Urban Gardens as an 'Interstitial Space': The Potential of Commons to Transform an 'Undefined' Urban Space." Master's thesis, Middle East Technical University.